

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

עיקרי ההתפתחויות והמגמות במערכת הביטוח הלאומי

2018

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

עיקרי ההתפתחויות והמגמות במערכת הביטוח הלאומי

2018

תוכן עניינים

1	מבוא
1	חזון הביטוח הלאומי
1	הביטוח הלאומי במספרים
3	שינויי חקיקה עיקריים - 2018
3	קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה
3	הכשרה מקצועית להורי ילד נכה שנפטר
3	ביטול התנאי של מי שהתייתם עד גיל 37 בנפגעי איבה
3	תשלום רטרואקטיבי בגין קצבת הילדים
3	תקופת לידה והורות לבן זוג בלידה רב עוברית
4	תיקון הגדרת "השגחה חלקית" ו"השגחה קבועה"
4	תשלום בעד יילוד
4	קבורה בכל בית עלמין בארץ לנפגעי פעולות איבה
5	עיגון זכויותיהם של שארי נפגעי פעולות איבה
5	מבחן תעסוקה להורה עצמאי
5	תמיכה כספית שלא תובא בחישוב ההכנסות לזכאות לגמלה
5	פטור ממבחן תעסוקה ל"הורה בוחר"
5	שינוי רמות הקצבה בסייעוד
6	פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת סיעוד המעסיק עובד זר
6	שינויי חקיקה בעקבות הסכם הנכים
6	שיעור השתתפות אוצר המדינה - גבייה
7	שירות לקוחות
8	אזרח ותיק
9	שאירים
10	סיעוד
14	נכות כללית
16	ניידות
17	הבטחת הכנסה
19	מזונות
20	אימהות
22	ילדים
23	נפגעי עבודה
24	שירות מילואים
25	אבטלה
26	אסירי ציון
26	שיקום מקצועי
26	זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד
28	נפגעי איבה
29	תשלום דמי ביטוח
30	ייעוץ לקשיש
30	קרנות הביטוח הלאומי
32	אמנות בינלאומיות

מבוא

המוסד לביטוח לאומי הוא עמוד התווך של מערכת הביטחון הסוציאלי של מדינת ישראל. לביטוח הלאומי תפקיד מרכזי בהקטנת ממדי העוני, בצמצום האי-שוויון ובהגנה על הפרט מפני אי-ודאות כלכלית וחברתית. הביטוח הלאומי גם פועל להוביל ולעצב את מדיניות הרווחה של מדינת ישראל.

תכליתו של הביטוח הלאומי היא למנוע מצוקות חברתיות וכלכליות ולחזק את הלכידות והסולידריות החברתית. כליו העיקריים הם התשלומים (הקצבאות והגמלאות) שניתנים חלקם באופן אוניברסלי לכלל תושבי המדינה (לדוגמה קצבת הילדים או קצבת הזיקנה) וחלקם באופן סלקטיבי למי שנמצא מתאים לקבלם. יעילותן של גמלאות אלו נמדדת ביכולתן לצמצם אי-ודאות כלכלית ולמנוע סיכוני פרנסה זמניים ומתמשכים.

חזון הביטוח הלאומי

המוסד לביטוח לאומי הוא הגוף המקצועי והמוביל בתחום הביטחון הסוציאלי בישראל.

מדיניות – הביטוח הלאומי פועל על-פי חוק ליישום מדיניות הרווחה של מדינת ישראל, והוא שותף משפיע בהתוויית עקרונות מדיניות זו ובשמירה עליהם: ערבות הדדית, הקטנת הפערים בחברה, צמצום העוני והבטחת קיומה של מערכת הביטחון הסוציאלי לאורך זמן.

שירות – הביטוח הלאומי יפעל באופן יזום, ביעילות ותוך גילוי רגישות לכבוד האדם, כך שכל מבוטחת ומבוטח יוכלו למצות את זכויותיהם. דרכו של הביטוח הלאומי תהיה מושתתת על חתירה מתמדת למצוינות, תוך התאמה לצרכים המשתנים של מקבלי השירות ושמירה על קשר רציף עם המבוטחים והקהילה.

איכות – הביטוח הלאומי יהיה אבן שואבת לכוח אדם מקצועי, איכותי וערכי, המבצע את עבודתו מתוך תחושת שליחות, אחריות ושייכות. הביטוח הלאומי יפעל לפיתוח המשאב האנושי ולשיפור מתמיד של הכלים העומדים לרשותו.

הביטוח הלאומי במספרים

הביטוח הלאומי מספק שירות לכ-8.8 מיליון תושבי מדינת ישראל. בשנת 2018 שילם הביטוח הלאומי קצבאות לתושבי ישראל בסכום כולל של כ-87 מיליארד ש"ח.

כבכל שנה, גם ב-2018 הפעיל הביטוח הלאומי כ-30 תוכניות סוציאליות הכוללות כ-130 סוגי תשלומים ושירותים, הכוללים בין היתר את קצבאות הזיקנה, קצבאות הילדים, גמלת סיעוד, הגמלה להבטחת הכנסה וקצבאות הנכות למיניהן.

בנוסף לאלה, בשנת 2018 המוסד השקיע באמצעות קרנות המוסד סך של כ-193 מיליון ש"ח בפיתוח שירותים חברתיים. הקרנות סייעו ומימנו 254 שירותים חברתיים – הן בבנייה, שיפוץ והצטיידות והן בהפעלת תכניות חברתיות.

בביטוח הלאומי כ-4,000 עובדים שנתנו מענה בשנה זו לכ-25.5 מיליון פניות עם מבוטחים בכל ערוצי השירות: קבלת קהל בכ-80 סניפים ומרכזי שירות, פניות באמצעות הטלפון, אתר האינטרנט, ועמדות שירות עצמי.

שינויי חקיקה עיקריים - 2018

קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה

תיקון זה ל"ספר הליקויים" מתקן את פרטי ליקוי 29, 30-31 בתוספת הראשונה לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956 (להלן: "התקנות"), כך שניתנת לוועדה הרפואית האפשרות להסתמך על בדיקות עזר פיזיולוגיות לצורך קביעת דרגת הנכות בתסמונות נוירולוגיות.

הכשרה מקצועית להורי ילד נכה שנפטר

התיקון שבנדון מרחיב את קבוצת הזכאים להכשרה מקצועית ודמי מחיה וקובע כי הורי ילד נכה שנפטר ואשר שולמה בעדו גמלה יהיו זכאים להכשרה מקצועית לרבות דמי מחיה והוצאות אבחון.

ביטול התנאי של מי שהתייתם עד גיל 37 בנפגעי איבה

במסגרת תיקון החוק הורחבה הגדרת "יתום משני הוריו בשל פעולת איבה" ובוטל התנאי ולפיו יוכר רק מי שהתייתם משני הוריו עד הגיעו לגיל 37. כן קובע התיקון כי יתום משני הוריו כאמור, שהתייתם קודם לתאריך תחילת החוק דנן, יהא זכאי למענק חד פעמי בסך 500,000 ש"ח וכן לקצבאות והטבות מכאן ואילך.

תשלום רטרואקטיבי בגין קצבת הילדים

התיקון שבנדון מבטל את סעיף 296(ב1) לחוק, שקבע כי התשלום הרטרואקטיבי בגין קצבת הילדים יוגבל לתקופה של 3 חודשים שקדמו למועד הגשת התביעה, וזאת ככל שהילד נרשם במרשם האוכלוסין לאחר שחלפו 30 יום מיום לידתו. לאחר התיקון לחוק, גם מי שרשם את ילדו במרשם האוכלוסין לאחר 30 יום מיום לידתו יהיה זכאי לתשלום רטרואקטיבי למשך 12 חודשים כקבוע בסעיף 296(ב) לחוק לגבי כלל הגמלאות.

תקופת לידה והורות לבן זוג בלידה רב עוברית

נערך תיקון בחוק עבודת נשים, ובמסגרתו תיקון עקיף בסעיף 49 לחוק הביטוח הלאומי. התיקון מאפשר לבני זוג בלידה רב עוברית בתנאים מסוימים, לשהות במקביל בחופשת לידה (תקופת לידה והורות) במשך שבועיים מתוך 3 השבועות הניתנים כתוספת עבור כל ילד נוסף שנולד באותה לידה.

תיקון הגדרת "השגחה חלקית" ו"השגחה קבועה"

תקנות הביטוח הלאומי (ילד נכה), התשע"א – 2010 מגדירות את אוכלוסיית הזכאים לקצבה בגין ילד נכה וזאת בהתאם לתפקוד הילד, לטיפול הרפואי לו הוא נזקק, הליקוי ממנו הוא סובל או מידת ההשגחה הנדרשת על הילד.

לעניין ילדים אשר מצבם מצריך השגחה, קובעות התקנות שתי רמות זכאות. האחת, בשיעור 50% אשר ניתנת ל"ילד הזקוק להשגחה קבועה של הזולת" והשנייה בשיעור 100% בעבור "ילד הזקוק לנוכחות קבועה".

מפניות ציבור שהופנו למוסד לביטוח לאומי, עלה כי קיימת אי בהירות באשר למשמעותן של ההגדרות האמורות ולהבדל שבין "השגחה קבועה" ל"נוכחות קבועה" שעל בסיסן מוקנים שיעורי גמלה שונים.

לפיכך, תוקנו ההגדרות האמורות כך ששתיהן תעסוקנה ב"השגחה" ואולם רמת הזכאות הנמוכה תצריך "השגחה חלקית" ואילו רמת הזכאות הגבוהה תעסוק ב"השגחה קבועה".

תשלום בעד יילוד

הוראות סעיפים 62 ו-63א בפרק ג' (ביטוח אימהות) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-1995 (להלן: "החוק") קובעות כי מבוטחת שנפטרה בעת הלידה או תוך שנה מיום הלידה, וכן מבוטחת שנקבעה לה דרגת אי כושר להשתכר בשיעור של 100%, ואינה יכולה לטפל ביילוד ישולם לבן זוגה תשלום מיוחד לפני תנאים שיקבע השר בתקנות.

במסגרת תקנות הביטוח הלאומי (תשלום מיוחד בעד יילוד) התשל"ג-1973 נקבע כי זכאותו של בן הזוג לתשלום המיוחד תעמוד על 14 שבועות (שהינו פרק הזמן שהיה קבוע באותה העת בחוק העיקרי כתקופת הזכאות למי שצברה תקופת אכשרה מלאה).

בחודש אפריל 2017 הוארכה הזכאות לחופשת לידה למבוטחת מ-14 שבועות ל-15 שבועות למי שצברה תקופה אכשרה מלאה.

התיקון דנן קובע בהתאמה כי יוארך פרק הזמן של התשלום המיוחד לתקופה חופשת הלידה שבחוק, ויוגדל ל-15 שבועות.

קבורה בכל בית עלמין בארץ לנפגעי פעולות איבה

התיקון קובע כי משפחתו של חלל איבה תהא רשאית לקבור את המנוח בכל בית עלמין בארץ, לרבות בבית עלמין סגור או חלקת קבר חריגה, וזאת ללא קשר למקום הפטירה או מקום המגורים של הנפטר.

עלות הוצאות הקבורה תשולם ע"י המוסד לביטוח לאומי ישירות אל חברת הקבורה וזאת בסך שלא יעלה על כפל התעריף הקבוע בתוספת הראשונה לחוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב) התשל"א – 1971.

עיגון זכויותיהם של שארי נפגעי פעולות איבה

התיקון מעגן את זכויותיהם של שארי נפגעי פעולות איבה וקובע כי גם במקרים בהן זכאיות המשפחות לקצבת פנסיה מכוח חוק שירות המדינה, לא תפגע זכאותם למלוא הזכויות מכוח חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה.

התיקון **משנה** את הדין הקיים ולפיו מקום שמשפחת נפטר איבה, שחוק שירות המדינה חל עליו, בחרה לקבל פנסיה מכוח אותו חוק, היא נדרשה לוותר על רוב זכויותיה מכוח חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה ולהיות עם קצבה חלקית בשיעור 1/4 בלבד והטבות נלוות. על פי התיקון, במקרה בו בן/בת הזוג או היתומים זכאים לתגמולים לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תהא המשפחה זכאית למלוא התגמולים מכוח חוק נפ"א, וכן לקצבה מכוח שירות המדינה (ממנה ינוכה מחצית מסכום התגמולים או מחצית מסכום הקצבה, לפי הסכום הנמוך מבין השניים).

מבחן תעסוקה להורה עצמאי

מטרת התיקון – לפטור ממבחן תעסוקה להורה עצמאי שרוב זמנו מוקדש ללימודים או ללימודים ועבודה, כדי לסייע לו לרכוש מקצוע שבו יוכל לשפר את הכנסתו ולצאת ממעגל הנוזקים לגמלה. התיקון קובע כי הורה עצמאי שלומד ועונה על התנאים שבסעיף 4(ב) לחוק (ראה בסעיף הגדרות), יהיה פטור ממבחן תעסוקה לפי הפירוט הבא:
אם בשנת 2018 היקף השעות שבהן הוא לומד, או לומד ועובד, לפחות 30 שעות שבועיות, ומשנת 2019 ואילך היקף השעות שבהן הוא לומד, או לומד ועובד, לפחות 36 שעות שבועיות.

תמיכה כספית שלא תובא בחישוב ההכנסות לזכאות לגמלה

בעקבות פס"ד בבית הדין הארצי לעבודה שונה הנוהל הקיים וכעת אין להביא בחישוב ההכנסה תמיכה כספית שמקבל המבוטח מכל מקור שהוא.

פטור ממבחן תעסוקה ל"הורה בוחר"

תיקון החוק מאפשר בחירה של ההורה הפטור ממבחן תעסוקה עקב טיפול בילד שטרם מלאו לו שנתיים.

שינוי רמות הקצבה בסיעוד

תיקון החוק נכלל בתכנית הסיעוד הלאומית עליה החליטה הממשלה ביום 10.1.2018 במטרה להרחיב, לשפר ולייעל את שירותי הסיעוד לקשישים הסיעודיים.
להלן עיקרי התיקון:

1. מעבר משלוש רמות גמלה לשש רמות גמלה.

2. הגדלת מספר יחידות השירות השבועיות ברמות הגבוהות.
3. הרחבת האפשרות לבחירה בגמלה בכסף ואפשרות של שילוב גמלה בכסף + שירותים, וזאת על מנת לאפשר למבוטח לנצל את הגמלה עבור צרכים נוספים מלבד השירותים שניתנים על ידי הביטוח הלאומי.
4. שינוי הניקוד לבודד.

פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת סיעוד המעסיק עובד זר

החל מחודש אפריל 2018 מקבל גמלת סיעוד המעסיק עובד זר – בין אם ההעסקה נעשית באמצעות חברת כוח אדם ובין אם היא נעשית באופן פרטי – יהיה פטור מדיווח ותשלום דמי ביטוח על השכר שהוא משלם באופן פרטי לעובד הזר, עד לסכום של 5,500 ש"ח בחודש.

שינויי חקיקה בעקבות הסכם הנכים

במסגרת ההסכם בין ארגון הנכים וממשלת ישראל, הוחלט לבצע תיקוני חקיקה לטובת ציבור מקבלי קצבאות הנכות. במסגרת הסכם זה הוחלט על מתווה, הנותן מענה לשתי בעיות מרכזיות הנוגעות לציבור מקבלי קצבאות הנכות:

1. הגדלת הקצבה לכלל הנכים.
2. עידוד וסיוע לנכים להשתלב בשוק העבודה והגדלת יכולת ההשתכרות שלהם.

המתווה ייכנס לתוקף בשלוש פעימות: 1.3.2018, ב-2020 וב-2021.

שיעור השתתפות אוצר המדינה - גבייה

בשנת 2018 שיעור השתתפות האוצר בגין גביית דמי הביטוח היה כמפורט: בחודשים ינואר-פברואר 50.94% והחל מחודש מרץ השיעור עלה ל 57.16%. השינוי בשיעור השתתפות חל בעקבות ההסכם עם הנכים ושינויים בקצבות הסיעוד והאזרח הוותיק.

שירות לקוחות

אסטרטגיית השירות של הביטוח הלאומי מציבה במרכז את הלקוח ואת מיצוי זכויותיו בביטוח לאומי ומחדדת את הצורך ליזום ולהגביר כיווני פעולה בתחום זה.

שנת 2018 התאפיינה בפעילות ענפה בתחום זה: כתיבת מכרז חדש למוקדי הטלפוני, כתיבת מכרז חדש לביגוד, הרפורמה בסיעוד, טיוב נתונים, נבנו תוכניות עבודה, הוטמעה שגרת ניהול כדי להעמיק את תודעת השירות של העובדים ואת הידע שלהם, הוסמכו כ-60 נציגי שירות חדשים בסניפים וכ-30 נציגים בקורסים מתקדמים. כמו כן, חוזק הקשר בין המבוטח לפקיד המטפל באמצעות טלפונים יזומים.

המוסד קידם מאוד את השירות באמצעים הדיגיטליים: שיגור תביעות ומסמכים דרך האינטרנט, כמות הכניסות לאתר שירות אישי שעמדה על כ-9.2 מיליון כניסות בשנת 2018, אפשרות להזמנת קוד אישי לאתר הביטוח הלאומי ישירות למייל, שקיפות מצב הטיפול בתביעות שהוגשו, קידום המהפכה הירוקה תוך מתן הרצאות בסניפים לשיווקה.

המוקד הטלפוני טיפל ב-2018 בכ-5.1 מיליון שיחות, השימוש בערוץ האינטרנט גדל משמעותית בשנת-2018 מספר הפעולות שהמבוטח עושה באתר: הגשת תביעות, שליחת מסמכים לפקיד המטפל וקבלת מכתבים במייל במסגרת המהפכה הירוקה.

במהלך שנת 2018, הוכנס שירות חדש למבוטח: זימון תור לסניף באמצעות אתר האינטרנט.

מספר פניות לפי ערוצי שירות לשנים 2017-2018:

אחוז השינוי	2018	2017	
-6.8%	3,032,007	3,251,570	קבלת קהל
-11.5%	5,085,158	5,744,408	מוקדים
5.1%	15,015,276	14,284,474	אינטרנט
2.7%	2,375,558	2,313,510	עמדות שירות עצמי
-0.3%	25,507,999	25,593,962	סך הכל

אזרח ותיק

תמיכה כספית

ב 17.5.2018 ניתן בבית הדין הארצי לעבודה פסק דין, לפיו אין להביא בחישוב הכנסתו של תובע את סכומי הסיוע הכספי שהוא מקבל מכל מקור שהוא, בין אם ממשפחה ובין אם מגורם אחר כלשהו, ואף לא נקבעו מגבלות או תקרה לסכומים אלו. תחולה מה 1.6.2018.

מספר מקבלי קצבת אזרח ותיק ושאיירים ב-2018 היה 1,000,274, כ-3.5% יותר משנת 2017.

קצבת אזרח ותיק לחודש (ש"ח)

עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
2,507	2,021	1,531	מבוגר
3,279	2,793	2,307	זוג

מי שמלאו לו 80 מקבל תוספת של 87 ש"ח.

קצבת אזרח ותיק בתוספת השלמת הכנסה – שיעור מוגדל (ש"ח)

עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
למי שטרם מלאו לו 70			
6,301	5,365	3,189	מבוגר
6,915	5,978	5,041	זוג
למי שמלאו לו 70 וטרם מלאו לו 80			
6,351	5,414	3,221	מבוגר
6,965	6,027	5,090	זוג
למי שמלאו לו 80			
6,400	5,463	3,252	מבוגר
7,014	6,077	5,139	זוג

שאיירים

סך מקבלי קצבת שאירים ב-2018 היה 95,131, ירידה של כ-1% לעומת שנת 2017.

קצבת שאירים (ש"ח)

תוספת לבני +80	שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד	אלמנה צעירה
87	1,908	954	2,975	2,255	1,535	1,154

קצבת שאירים בתוספת השלמת הכנסה (ש"ח)

תוספת ליילד	שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד
למי שטרם מלאו לו 70					
867	2,973	2,029	6,301	5,365	3,189
למי שמלאו לו 70 וטרם מלאו לו 80					
	2,973	2,029	6,351	5,414	3,221
למי שמלאו לו 80					
	2,973	2,029	6,400	5,463	3,252

סיעוד

תשלום רטרואקטיבי למעסיק עובד זר

סעיף 229 לחוק קובע שעל אף האמור בסעיף 296, הזכאות לגמלת סיעוד תתחיל בתום שבעה ימים מהיום שבו הוגשה התביעה לגמלה. המשמעות היא שגמלת סיעוד אינה משולמת רטרואקטיבית.

אף על פי כן, לאור העובדה שבמקרים של העסקת עובד זר מדובר בצורת העסקה מורכבת וכדי להקל על הזקנים ובני משפחותיהם, הוחלט:

- לאפשר תשלום הגמלה רטרואקטיבית, לזקנים המעסיקים עובד זר וזכאים לגמלה בכסף;
- לאפשר תשלום הגמלה רטרואקטיבית, לנותני שירותים המעסיקים עובד זר בטיפול בזקן.

תנאים לתשלום רטרואקטיבי:

תשלום רטרואקטיבי של גמלה בכסף לזכאי המעסיק עובד זר יתאפשר בעבור תקופה של שלושה חודשים לכל היותר, שקדמו להגשת תביעה לגמלה בכסף ובלבד שבאותה תקופה:

- הזכאי לא קיבל טיפול אישי באמצעות נותן שירותים;
- יש לזכאי היתר להעסיק עובד;
- יש לזכאי ציוות להעסקת העובד הזר.

שינוי רמות הקצבה:

בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2019), התשע"ח-2018 שהתקבל בכנסת ב-14 במרץ 2018 שונו רמות הגמלה בסיעוד והורחב השימוש בגמלאות בכסף על פני גמלה בעין (שירותים).

להלן עיקרי התיקון:

1. מעבר משלוש רמות גמלה לשש רמות גמלה והגדרת ניקוד התלות בכל רמה
2. הגדלת מספר יחידות השירות השבועיות ברמות הגבוהות.
3. הרחבת האפשרות לבחירה בגמלה בכסף ואפשרות של שילוב גמלה בכסף + שירותים, וזאת על מנת לאפשר למבוטח לנצל את הגמלה עבור צרכים נוספים מלבד השירותים שניתנים על ידי הביטוח הלאומי.
4. שינוי הניקוד לבודד.

שילוב גמלה כספית + שירותים לזכאים ברמות 2-6

זכאים ברמות 2-6 רשאים לבחור לקבל כגמלה בכסף את שווי בכסף של עד שליש מיחידות השירות להם הם זכאים, אם גורם מקצועי ביקר בביתם והעריך כי מתן הגמלה בכסף יאפשר מתן שירותי סיעוד בהיקף וברמה שהולמים את צרכיהם. כל עוד לא ביקר גורם מקצועי בביתו של הזכאי הוא רשאי לבחור לקבל לידי כגמלה בכסף את שווי של עד ארבע יחידות שירות לשבוע מיחידות השירות שהוא זכאי להן.

לזכאים ברמה הראשונה 2.5-3 נקודות ניתנות שלוש אפשרויות בחירה:

- גמלה כספית בגובה 5.5 יחידות שירות (ללא הפחתה של 20% משווי) אותה ניתן לנצל לכל מטרה. נכון ל 1.11.2018 הגמלה מסתכמת ב-1,407 ש"ח לחודש.
- 9 שעות שבועיות שניתן לממש אותן לצרכים שאינם טיפול ביתי כמו ביקור במרכז יום, מוצרי ספיגה, לחצני מצוקה ושירותי כביסה.
- 5.5 יחידות שניתן לממש אותן לטיפול אישי בבית או לשלב בין שירותים שונים (כולל שילוב עם גמלה כספית).

זכאים ערב הרפורמה מקבלים את גמלת הסיעוד הגבוהה מבין השתיים – זו שהיו זכאים לה ערב הרפורמה או זו שהיו זכאים לה לפי כללי הרפורמה.

פטור מתשלום דמי ביטוח למקבל קצבת סיעוד המעסיק עובד זר

החל מחודש אפריל 2018 מקבל גמלת סיעוד המעסיק עובד זר – בין אם ההעסקה נעשית באמצעות חברת כוח אדם ובין אם היא נעשית באופן פרטי – יהיה פטור מדיווח ותשלום דמי ביטוח על השכר שהוא משלם באופן פרטי לעובד הזר, עד לסכום של 5,500 ש"ח בחודש.

אישור להעסיק בני משפחה בטיפול בזכאים לגמלת סיעוד

החל מה-22.4.2018 מתאפשר לנותני שירותים להעסיק בני משפחה, כולל אלה שהם מדרגה ראשונה, אם הם מעוניינים בכך ונמצאו מתאימים לטיפול בקשישים הזכאים לגמלת סיעוד. העסקת בני המשפחה בטיפול בקשישים תתאפשר בתנאי שהמטפלים מדווחים על שעות עבודתם במערכת רישום נוכחות מרחוק.

מתן תוספת שעות סיעוד לזכאים בעלי היתר לא ממומש להעסקת מטפל זר

החל מיוני 2018 זכאים לגמלת סיעוד ברמות הגמלה הבינונית או הגבוהה (טרם הרפורמה ברמות הגמלה) או ברמות 3-6 (לאחר הרפורמה ברמות הגמלה) שיש בידם היתר לא ממומש להעסקת

מטפל זר יקבלו גמלת סיעוד זהה לזו שאין בידם היתר להעסקת מטפל זר או שהיתר זה הותלה. המידע על מימוש או אי-מימוש ההיתר מתקבל בביטוח הלאומי מרשות האוכלוסין וההגירה.

ממוצע חודשי של מספר מקבלי קצבת סיעוד בשנת 2018 היה 177,360, עליה של כ-4.7% לעומת 2017.

התעריפים שלהלן נכונים לתקופה שבין 1.1.2018 – 31.10.2018

גמלת סיעוד – מספר יחידות שירות שבועיות לפי רמת גמלה

מעסיק מטפל לא ישראלי	מעסיק מטפל ישראלי	
9.75	9.75	לתלוי במידה רבה
19	16	לתלוי במידה רבה מאוד
22	18	לתלוי לחלוטין

יחידת שרות = שעה שבועית

למקבלי מחצית גמלה מפאת מבחן הכנסות ניתנות מחצית יחידות השירות.

גמלת סיעוד בכסף (ש"ח)

מעסיק מטפל לא ישראלי	מעסיק מטפל ישראלי	
31.3.2018 עד 1.1.2018		
1,955	1,955	לתלוי במידה רבה
3,810	3,208	לתלוי במידה רבה מאוד
4,412	3,610	לתלוי לחלוטין
31.10.2018 עד 1.4.2018		
1,996	1,996	לתלוי במידה רבה
3,889	3,275	לתלוי במידה רבה מאוד
4,503	3,684	לתלוי לחלוטין

למקבלי מחצית גמלה מפאת מבחן הכנסות משולם מחצית הסכום.

החל מ 1.11.2018 עד 31.12.2019 שונו רמות הקצבה, להלן :

סכום הגמלה בש"ח	מטפל ישראלי או זר	מספר יחידות שירות שבועיות*	רמות הגמלה
1,407		5.5	רמה 1
2,047		10	רמה 2
2,456	זר	12	רמה 3
3,070	ישראלי	15	
3,275	זר	16	רמה 4
3,889	ישראלי	19	
3,889	זר	19	רמה 5
4,708	ישראלי	23	
4,912	זר	24	רמה 6
5,731	ישראלי	28	

* לפי הפעימה הראשונה ברפורמה ברמות הגמלה שהחלה בנובמבר 2018.

נכות כללית

שינויי חקיקה בעקבות הסכם הנכים

במסגרת הסכם זה הוחלט על מתווה, בו יינתן מענה לשתי בעיות מרכזיות הנוגעות לציבור מקבלי קצבאות הנכות:

1. הגדלת הקצבה לכלל הנכים.
2. עידוד וסיוע לנכים להשתלב בשוק העבודה והגדלת יכולת השתכרותם.

מתווה זה נכנס לתוקפו בשלוש פעימות: פעימה ראשונה ב-1.3.18, פעימה שנייה ב-2020, והשלישית ב-2021.

עפ"י נוסח התיקון שאושר, לאחר הפעימה השלישית, קצבת נכות לא תפחת מ-3,700 ש"ח בתקציב כולל של 4.341 מיליארד ש"ח, והחל משנת 2022 תוצמד הקצבה לשכר הממוצע.

ב-2018 מספר מקבלי קצבת נכות היה 250,902 – עלייה של 3.6% לעומת 2017.

ב-2018 מספר מקבלי קצבת שירותים מיוחדים היה 62,077 – עלייה של כ-6% לעומת 2017.

קצבת נכות כללית לחודש – 100% נכות (ש"ח)

תוספת תלויים		נכה עם בן/בת זוג			נכה יחיד
ילד	בן זוג	עם 2 ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
939	1,175	6,325	5,386	4,447	3,272

קצבת חודשית לנכה ועקרת בית התלויים בעזרה רבה מהזולת לתפקוד היומיומי (ש"ח)

נכה ועקרת בית התלויים במידה רבה בעזרה מהזולת		
תלוי <u>לחלוטין</u> בכל פעולות היומיום	בביצוע <u>כל</u> פעולות היום-יום ברוב שעות היממה	בביצוע <u>רוב</u> פעולות היום-יום ברוב שעות היממה
4,128	2,460	1,098

הרחבת הזכאות לילדים עם תסמונות כרומוזומליות וריבוי ליקויים

שינוי מדיניות באופן קביעת הזכאות, כך שתקבע זכאות בשל הצורך בהשגחה מלאה וקצבה בשיעור 100% במקרים הבאים:

- א. לילדים עם תסמונת דאון מגיל 90 יום עד גיל 6 – זאת לאור העומס הקיים על הורים לפעוטות עם תסמונת דאון, המצריך השגחה מלאה של ההורה בשל אירועים רפואיים תכופים, הדורשים טיפול וליווי צמוד של ההורה.
 - ב. למי שנקבעו שלוש עילות המזכות כל אחת בקצבה בשיעור 50% – זאת מכיוון שמדובר בילדים עם ריבוי ליקויים, הגורמים לעומס טיפולי רב ולהתמודדות מורכבת הנובעת ממחלות קשות, המצריכות השגחה מלאה של ההורה איתם (מדובר במי שעד כה היו זכאים לקצבה בשיעור 50%).
- יודגש, כי מדיניות זו של קביעת הצורך בנוכחות במצבים של ריבוי עילות המזכות ב-50%, חלה על כלל מקבלי קצבת ילד נכה ולא רק על ילדים המקבלים קצבה בגין תסמונת דאון.

תיקון הגדרת "השגחה חלקית" ו"השגחה קבועה"

תקנות הביטוח הלאומי (ילד נכה), התשע"א – 2010 מגדירות את אוכלוסיית הזכאים לקצבה בגין ילד נכה וזאת בהתאם לתפקוד הילד, לטיפול הרפואי לו הוא נזקק, הליקוי ממנו הוא סובל או מידת ההשגחה הנדרשת על הילד.

לעניין ילדים אשר מצבם מצריך השגחה, קובעות התקנות שתי רמות זכאות. האחת, בשיעור 50% אשר ניתנת ל"ילד הזקוק להשגחה קבועה של הזולת" והשנייה בשיעור 100% בעבור "ילד הזקוק לנוכחות קבועה". לפיכך, תוקנו ההגדרות האמורות כך ששתיהן תעסוקנה ב"השגחה" ואולם רמת הזכאות הנמוכה תצריך "השגחה חלקית" ואילו רמת הזכאות הגבוהה תעסוק ב"השגחה קבועה". לאור משמעותן של ההגדרות ובשל ההבדל שבין "השגחה קבועה" ל"נוכחות קבועה" שעל בסיסן מוקנים שיעורי גמלה שונים, שונו ההגדרות, כך שתהיה התאמה בין ההגדרה לרמת הזכאות:

- המושג "השגחה קבועה" שונה ל"השגחה חלקית" – שיעור הקצבה היה ונשאר 50%.
- המושג "נוכחות קבועה" שונה ל"השגחה מלאה" – שיעור הקצבה היה ונשאר 100%.

השינוי בתוקף מיום 22.10.2018.

גמלה בגין ילד נכה

סוג הגמלה	50%	100%	188%
גמלה חודשית ללא קח"ן (קצבה חודשית נוספת)	1,098	2,196	4,128
גמלה מיוחדת	151	373	573

ב-2018 מספר מקבלי גמלת ילד נכה בגילאים 0-2 היה 60,604 – עלייה של כ-10% לעומת 2017.

ב-2018 מספר מקבלי גמלת ילד נכה בגילאים 3-7, 8-18 היה 15,114 – עלייה של כ-12% לעומת 2017.

ניידות

הביטוח הלאומי מעניק מגוון הטבות למי שיש להם ליקויים ברגליים המגבילים אותם בניידות, כדי לסייע להם השתלב בקהילה ולפתח חיים עצמאיים. מרבית ההטבות ניתנות לבעלי רכב, אולם ניתנות הטבות גם למי שאינם בעלי רכב. ההטבות משולמות מכספי משרד האוצר, על-פי הסכם הניידות שנחתם בין משרד האוצר לביטוח הלאומי.

קצבת ניידות לנכה מוגבל בניידות בשיעור 80%-100% ומשתכר (ש"ח)

רכב קטן	רכב בינוני	רכב גדול	רכב ענק	
1,544	2,103	2,610	2,880	נוהג בעצמו
1,540	2,099			אינו נוהג בעצמו

מספר מקבלי קצבת ניידות ב-2018 היה 42,976 – עלייה של כ-5% לעומת 2017.

הבטחת הכנסה

פטור ממבחן תעסוקה ל"הורה בוחר"

בינואר 2018 עבר תיקון חוק שמטרתו להשוות בין הגבר לאישה בסוגיית הפטור ממבחן תעסוקה להורה לילד עד גיל שנתיים ולאפשר עילת הורה לילד גם לאחד מבני זוג שהם מאותו מין.

תיקון החוק בתוקף מ-1.5.2018.

עד לתיקון החוק ניתן פטור ממבחן תעסוקה להורה לילד עד גיל שנתיים רק לאישה. הפטור ניתן לאב רק אם היה הורה יחיד. על פי תיקון החוק, ברירת המחדל לפטור ממבחן תעסוקה בשל טיפול בילד שטרם מלאו לו שנתיים ניתן לאישה. אולם ההורים יכולים לבחור אחרת מי מהם יהיה ההורה הפטור ממבחן תעסוקה.

עם זאת, בתקנות הוחרגו מצבים שבהם לא ניתן לאב להיות "הורה בוחר" והאישה תישאר הפטורה ממבחן תעסוקה. בנוסף, החוק קובע שאי אפשר לשנות את הבחירה במשך שישה חודשים אם בן הזוג השני נבחן בעילת דורש עבודה בחודש הבחירה. הכללים בחוזר זה חלים גם בבחינת זכאות של בני זוג מאותו מין שיש להם ילד שטרם מלאו לו שנתיים.

תמיכה כספית

ב 17.5.2018 ניתן בבית הדין הארצי לעבודה פסק דין, לפיו אין להביא בחישוב הכנסתו של תובע את סכומי הסיוע הכספי שהוא מקבל מכל מקור שהוא, בין אם ממשפחה ובין אם מגורם אחר כלשהו, ואף לא נקבעו מגבלות או תקרה לסכומים אלו.

על פי חוות דעת משפטית יש להחיל את הוראות פסק הדין בתיקים שוטפים החל מה 1.6.2018.

הכשרה מקצועית להורי ילד נכה שנפטר

התיקון שבנדון מרחיב את קבוצת הזכאים להכשרה מקצועית ודמי מחיה וקובע כי הורי ילד נכה שנפטר ואשר שולמה בעדו גמלה יהיו זכאים להכשרה מקצועית לרבות דמי מחיה והוצאות אבחון.

מבחן תעסוקה להורה עצמאי

מטרת התיקון – לפטור ממבחן תעסוקה להורה עצמאי שרוב זמנו מוקדש ללימודים או ללימודים ועבודה, כדי לסייע לו לרכוש מקצוע שבו יוכל לשפר את הכנסתו ולצאת ממעגל הנוזקים לגמלה. התיקון קובע כי הורה עצמאי שלומד ועונה על התנאים שבסעיף 4(ב) לחוק (ראה בסעיף הגדרות), יהיה פטור ממבחן תעסוקה לפי הפירוט הבא:

אם בשנת 2018 היקף השעות שבהן הוא לומד, או לומד ועובד, לפחות 30 שעות שבועיות, ומשנת 2019 ואילך היקף השעות שבהן הוא לומד, או לומד ועובד, לפחות 36 שעות שבועיות.

בשנת 2018 מספר מקבלי גמלה להבטחת הכנסה היה 76,534 ירידה של 8% לעומת 2017.

שיעורי הגמלה להבטחת הכנסה למי שטרם מלאו לו 55 שנים (ש"ח)

זוג		אחר		הורה יחיד		מבוגר יחיד	
עם שני ילדים	עם ילד אחד	בלי ילדים	עם שני ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים		עם ילד אחד
2,906	2,602	2,385	2,906	2,602	3,383	2,906	1,735

שיעורי גמלה להבטחת הכנסה למי שמלאו לו 55 שנים (ש"ח)

זוג כשהאישה עובדת	זוג כשהאישה לא עובדת			הורה יחיד		מבוגר יחיד
	עם שני ילדים	עם שני ילדים	עם ילד אחד	בלי ילדים	עם שני ילדים	
4,294	4,294	3,773	3,253	4,414	3,546	2,169

מזונות

תמיכה כספית

ב 17.5.2018 ניתן בבית הדין הארצי לעבודה פסק דין, לפיו אין להביא בחישוב הכנסתו של תובע את סכומי הסיוע הכספי שהוא מקבל מכל מקור שהוא, בין אם ממשפחה ובין אם מגורם אחר כלשהו, ואף לא נקבעו מגבלות או תקרה לסכומים אלו.

על פי חוות דעת משפטית יש להחיל את הוראות פסק הדין בתיקים שוטפים החל מה 1.6.2018

ב-2018 מספר המקבלות דמי מזונות היה 15,050 – ירידה של כ-3.5% לעומת 2017.

דמי מזונות למי שטרם מלאו לה 55 שנים (ש"ח)

אישה שנישאה מחדש או ילדים בלבד			אישה הנשואה לחייב או אישה לא נשואה			
כל ילד נוסף	שני ילדים	ילד אחד	עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
					ותיקה	חדשה
867	2,973	2,029	3,383	2,906	1,952	1,735

דמי מזונות למי שמלאו לה 55 שנים (ש"ח)

אישה שנישאה מחדש או ילדים בלבד			אישה הנשואה לחייב או אישה לא נשואה		
כל ילד נוסף	שני ילדים	ילד אחד	עם שני ילדים ויותר	עם ילד אחד	יחידה
867	2,973	2,029	4,414	3,546	2,169

אימהות

תקופת לידה והורות לבן זוג בלידה רב עוברית

נערך תיקון בחוק עבודת נשים, ובמסגרתו תיקון עקיף בסעיף 49 לחוק הביטוח הלאומי. התיקון מאפשר לבני זוג בלידה רב עוברית בתנאים מסוימים, לשהות במקביל בחופשת לידה (תקופת לידה והורות) במשך שבועיים מתוך שלושת השבועות הניתנים כתוספת, עבור כל ילד נוסף שנולד באותה לידה.

1. מבוטחת שילדה ילד אחד זכאית לדמי לידה בעד 15 שבועות – בן הזוג רשאי לשהות 7 ימים במקביל לאם במהלך 14 שבועות.
2. מבוטחת שילדה ילד אחד זכאית לדמי לידה בעד 8 שבועות – בן הזוג רשאי לשהות 7 ימים במקביל לאם במהלך 7 שבועות.
3. מבוטחת שילדה תאומים זכאית לדמי לידה מלאים בעד 18 שבועות – בן הזוג רשאי לשהות במקביל לבת הזוג בין 7 ימים ל-21 ימים במהלך תקופת הזכאות שנותרה לאם.
4. מבוטחת ילדה תאומים זכאית לדמי לידה חלקיים בעד 10 שבועות – בן הזוג רשאי לשהות בין 7 ימים ל-21 יום במהלך תקופת הזכאות שנותרה לאם.
5. מבוטחת שילדה שלישיה זכאית לדמי לידה מלאים בעד 21 שבועות – בן הזוג רשאי לשהות בין 7 ימים ל-35 יום במקביל לאם בתקופה הזכאות שנותרה לאם.
6. מבוטחת שילדה שלישיה זכאית לדמי לידה חלקיים בעד 12 שבועות – בן הזוג רשאי לשהות בין 7 ימים ל-35 ימים במקביל לאם במהלך תקופת הזכאות שנותרה לאם.
בנוסף לאמור, האב רשאי להחליף את בת הזוג לאחר 6 שבועות מיום הלידה, למשך התקופה שנותרה כולל ימי זכאות בשל לידה רב עוברית או הארכה בשל אשפוז ילד, תקופת ההחלפה לא תפחת מ-7 ימים ובתנאי שבת הזוג חזרה לעבודה.

תשלום בעד יילוד

הוראות סעיפים 62 ו-63א בפרק ג' (ביטוח אימהות) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-1995 (להלן: "החוק") קובעות כי מבוטחת שנפטרה בעת הלידה או תוך שנה מיום הלידה, וכן מבוטחת שנקבעה לה דרגת אי כושר להשתכר בשיעור של 100%, ואינה יכולה לטפל ביילוד ישולם לבן זוגה תשלום מיוחד לפני תנאים שיקבע השר בתקנות.
במסגרת תקנות הביטוח הלאומי (תשלום מיוחד בעד יילוד) התשל"ג-1973 נקבע כי זכאותו של בן הזוג לתשלום המיוחד תעמוד על 14 שבועות (שהינו פרק הזמן שהיה קבוע באותה העת בחוק העיקרי כתקופת הזכאות למי שצברה תקופת אכשרה מלאה).
בחודש אפריל 2017 הווארכה הזכאות לחופשת לידה למבוטחת מ-14 שבועות ל-15 שבועות למי שצברה תקופה אכשרה מלאה.
התיקון דן קובע בהתאמה כי יוארך פרק הזמן של התשלום המיוחד לתקופה חופשת הלידה שבחוק, ויוגדל ל-15 שבועות.

מספר המקבלות מענק לידה ב-2018 – 185,092, כ-2% יותר משנת 2017.

מספר המקבלות דמי לידה ב-2018 – 134,454, כ-3.1% יותר משנת 2017.

מענק אשפוז (ש"ח)

מענק אשפוז – 13,784

מענק אשפוז לפג – 218,698

סכומי המענקים משתנים בינואר מידי שנה, לפי נוסחה הקבועה בחוק הביטוח הלאומי, וכן בכל עת שמשרד הבריאות משנה את מחיר יום אשפוז כללי.

מענק לידה ליולדת בלידה אחת (ש"ח)

כל ילד נוסף	3 ילדים	שני ילדים	ילד אחד		
			ילד שלישי ואילך	ילד שני	ילד ראשון
4,392	13,175	8,783	527	790	1,757

קצבת לידה בלידה רב-עוברית (ש"ח)

20-13 חודשים	12-10 חודשים	9-7 חודשים	6-4 חודשים	3-1 חודשים	
3,074	5,270	7,026	8,783	11,242	שלושה ילדים
3,865	6,587	9,661	11,857	14,931	ארבעה ילדים
5,006	8,783	13,175	17,566	21,958	חמישה ילדים

מקסימום דמי לידה לשכירה או עצמאית

ליום 1,463.83 ש"ח ומקסימום דמי לידה 143,455 ש"ח

ילדים

תשלום רטרואקטיבי בגין קצבת ילדים

התיקון שבנדון מבטל את סעיף 296(ב1) לחוק, שקבע כי התשלום הרטרואקטיבי בגין קצבת הילדים יוגבל לתקופה של 3 חודשים שקדמו למועד הגשת התביעה, וזאת ככל שהילד נרשם במרשם האוכלוסין לאחר שחלפו 30 יום מיום לידתו.

לאחר התיקון לחוק, גם מי שרשם את ילדו במרשם האוכלוסין לאחר 30 יום מיום לידתו יהיה זכאי לתשלום רטרואקטיבי למשך 12 חודשים כקבוע בסעיף 296(ב) לחוק לגבי כלל הגמלאות.

סכום הקצבה (ש"ח):

ליד שנוולד לפני יוני 2003	ליד שנוולד אחרי יוני 2003	
150	150	ליד הראשון
189	189	ליד השני
189	189	ליד השלישי
336	189	ליד הרביעי
354	150	ליד החמישי ואילך

בשנת 2018 מספר המשפחות שקיבלו קצבת ילדים היה 1,186,120 – עלייה של 1.6% לעומת 2017.

מענק לימודים:

הזכאים למענק בשנת 2018 הם מי שנוולדו מ 1.1.2001 עד 31.12.2012. סכום המענק אחיד – 1,006 ש"ח לכל ילד.

מספר הילדים שקיבלו מענק לימודים ב-2018 – 158,2019 עליה של כ-12% לעומת 2017.

מספר המשפחות שקיבלו מענק לימודים ב-2018 98,873 עליה של כ-2.6% לעומת 2017.

חסכון ארוך טווח לילד (ש"ח):

מענק משיכה ליד שנוולד לפני 1.1.2017		סכום הפקדה חד-פעמי ליד שנוולד מ 1.1.2017		סכום הפקדה חודשי	
בגיל 21	בגיל 18	בגיל מצוות	בגיל 3	סכום נוסף - הורה	סכום בסיסי - ביטוח לאומי
502	502	251	251	50	50

נפגעי עבודה

על-פי חוק הביטוח הלאומי, כלל העובדים בישראל (שכירים ועצמאיים) מבוטחים כנגד הסיכון להיפגע כתוצאה מעבודה וממחלות מקצוע. לפי החוק, נדרש המעסיק לבטח את עובדיו (למעט שוטרים, סוהרים ועובדי שירות הביטחון) כנגד סיכונים אלה. המעסיקים מבטחים את העובדים הקבועים והזמניים בביטוח יומי או חודשי. ביטוח נפגעי עבודה נועד לסייע למבוטחים שנפגעו בעבודה ולפצות אותם על אובדן הכנסתם בתקופה שלאחר הפגיעה, שבה נעשו בלתי כשירים לעבוד. לשם כך משלם להם הביטוח הלאומי דמי פגיעה לתקופה של עד 3 חודשים. אם נותרה לנפגע נכות כתוצאה מהפגיעה, הוא יהיה זכאי לקצבת נכות מעבודה או למענק, בהתאם להחלטת הוועדה הרפואית, שבפניה יופיע. בנוסף הנפגע בעבודה זכאי לקבל טיפול רפואי חנם בשל תוצאות הפגיעה. אם הנפגע נפטר כתוצאה מהפגיעה בעבודה, תשולם לבני משפחתו קצבה או מענק.

קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה

תיקון בספר הליקויים מתקן את פרטי ליקוי 29, 30 ו-31 תוספת ראשונה לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956, כך שניתנת לוועדה הרפואית האפשרות להסתמך על בדיקות עזר פיזיולוגיות לצורך קביעת דרגת הנכות בתסמונות נוירולוגיות.

גמלאות לנפגעי עבודה (ש"ח)

קצבת נכות מעבודה ותלויים מקסימלית לחודש	מקסימום דמי פגיעה ליום	
19,762	658.73	עובד שכיר שנפגע עד 31.12.1994
32,936	1,097.88	עובד עצמאי או עובד שכיר שנפגעו לאחר 1.1.1995

מספר המקבלים קצבת **נכות מעבודה** ב-2018 היה 48,339, עליה של כ-5% לעומת 2017.

מספר המקבלים **דמי פגיעה** ב-2018 היה 56,874 אין שינוי לעומת 2017.

שירות מילואים

המוסד לביטוח הלאומי משלם תגמולי מילואים לכל מי שנקרא לשירות מילואים על-פי חוק שירות הביטחון, ולמי שנקרא לאימון על פי חוק שירות עבודה לשעת חירום. המוסד משלם גם הענקות לנערים עובדים עד גיל 18 שנעדרו מעבודתם עקב השתתפותם בחינוך הקדם צבאי (בתנאי שהשתתפו בפעילות במסגרת החינוך הקדם צבאי יומיים רצופים לפחות, ובתנאי שעבדו 30 ימי עבודה לפחות בשלושת החודשים שקדמו לפעילות).

לא נעשו שינויי חקיקה ב 2018.

ב-2018 שולמו תשלומים בסך כולל של 1,232,404 ש"ח, עליה של 8.5% לעומת 2017.

מקסימום ומינימום תגמול מילואים (ש"ח)

ליום	לחודש	
1,445.67	43,370	עובד שכיר/עצמאי מקסימום התגמול
196.61	5,898	מינימום התגמול
82.57	2,477	מינימום הענקה לגדנעים

אבטלה

הביטוח הלאומי דואג להבטיח למובטל אמצעי מחיה בתקופת האבטלה עד שיעלה בידו להיקלט בעבודה. דמי האבטלה משולמים למי שהיה עובד שכיר והוא רשום בלשכת שירות התעסוקה כמחוסר עבודה, ומתייצב בשירות התעסוקה לדרוש עבודה. עליו לפנות ללשכת שירות התעסוקה מיד עם הפסקת עבודתו, ולהתייצב בלשכה במועדים קבועים כפי שייקבעו על ידה. לשכות שירות התעסוקה מעבירות לביטוח הלאומי מדי חודש את הנתונים על מספר ימי האבטלה שנרשמו, ועל סמך נתונים אלה משלם הביטוח הלאומי למבוטח את דמי האבטלה.

אין שינויי חקיקה ב 2018.

מספר מקבלי דמי אבטלה ב-2018 – 69,664, עליה של כ-7% לעומת 2017.

שיעור דמי אבטלה ליום, 2018 (ש"ח)

347	הסכום היומי הבסיסי
173.50	שכר יומי ממוצע לחייל משוחרר
119.50	דמי האבטלה המרביים ליום לחייל שלא עבד לאחר שחרורו
83.65	דמי אבטלה לחייל בהכשרה מקצועית
130.10	התקרה היומית לחישוב ההשלמה לחייל שנשלח לעבודה לא מתאימה
9,577	מענק מלא לחייל משוחרר שעבד בעבודה מועדפת
1,735	הסכום המרבי (שכר יומי מרבי)
396.24	דמי אבטלה מרביים ליום לתקופה הראשונה
264.16	דמי אבטלה מרביים ליום לתקופה השנייה

אסירי ציון

תושב או אזרח ישראל, שהרשות המאשרת הכירה בו כאסיר ציון או כבן משפחה של אסיר ציון שנמצא במאסר או כבן משפחה של הרוג מלכות, זכאי לגמלאות על-פי חוק התגמולים לאסירי ציון ובני משפחותיהם התשנ"ב – 1992. הגמלאות מותנות במבחן הכנסה.

אסירי ציון נכים זכאים גם לגמלה בעין (הטבה) כמו טיפול רפואי ושיקום מקצועי. בן משפחה של אסיר ציון ששוהה בכלא או שנפטר עשוי להיות זכאי גם הוא להטבות.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2018.

שיקום מקצועי

על-פי חוק הביטוח הלאומי (1968) ותיקון מס' 13 לחוק (1974), לשיקום מקצועי זכאים:

- מי שנפגעו בעבודה.
- בעלי מוגבלות (מלידה, מתאונה או ממחלה), ואם הם אינם מתאימים לשיקום – בני זוגם.
- אלמנים ואלמנות.

לשיקום מקצועי זכאים גם נפגעי פעולת איבה ובני המשפחות השכולות, במסגרת הטבות חוק נפגע פעולות איבה (1974).

שירותי השיקום ניתנים על ידי עובדים סוציאליים במחלקות השיקום בסניפי הביטוח הלאומי והם כוללים: אבחון והערכה, טרום הכשרה מקצועית, הכשרה מקצועית, ייעוץ לקריירה, תוכניות שיקום מותאמות אישית, השכלה אקדמית והשמה בעבודה. מרבית השירותים ניתנים על-ידי הביטוח הלאומי וחלקם ניתנים במסגרות ייעודיות כגון מרכזי שיקום. תהליך השיקום מתחיל עם פנייה של המבוטח או של נציג הקהילה או ביוזמה של המוסד.

בשנת 2018, קיבלו 244,292 איש שירותי שיקום מהביטוח הלאומי.

זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד

חוק ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד נחקק בשנת 1975, כדי להגן על עובדים, שזכויותיהם נפגעו כתוצאה מקשיים, שאליהם נקלע מקום עבודתם, ובשל קשיים אלה ניתן צו פירוק או צו פשיטת רגל.

בהתאם לחוק, עובד שכיר שמעסיקו פשט את הרגל או שהחברה שעבד בה התפרקה, זכאי לתשלום גמלה מהביטוח הלאומי הכוללת את התשלומים האלה, שמעסיקו נשאר חייב לו, עד לסכום המקסימלי הקבוע בחוק:

1. שכר העבודה
2. פיצויי הפיטורין
3. תשלום לקופת הגמל.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2018.

נפגעי איבה

נפגעי פעולות איבה ובני משפחותיהם זכאים, על פי החוק, לתגמולים כספיים ולהטבות שונות, המיועדים לסייע להם ולתמוך בהחלמתם – כגון תגמולים חודשיים, שיקום, מענקים שנתיים ומענקים חד פעמיים. הזכאות נקבעת על פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה התש"ל-1970. התגמולים הכספיים נקבעים על פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959, והם מחושבים בדרך כלל על פי שכרם של עובדי מדינה בדירוג המנהלי ומתעדכנים בהתאם לעדכונים במשק (הסכמי עבודה או תוספות יוקר).

בן משפחה של נפגע פעולת טרור שנהרג זכאי לקצבה חודשית (באותו שיעור של קצבה המשולמת לבני משפחתו של חייל שנהרג בעת מילוי תפקיד), לשיקום מקצועי ולמענק חד פעמי.

ביטול התנאי של מי שהתייתם עד גיל 37 בנפגעי איבה

במסגרת תיקון החוק הורחבה הגדרת "יתום משני הוריו בשל פעולת איבה" ובוטל התנאי ולפיו יוכר רק מי שהתייתם משני הוריו עד הגיעו לגיל 37. כן קובע התיקון כי יתום משני הוריו כאמור, שהתייתם קודם לתאריך תחילת החוק דן, יהא זכאי למענק חד פעמי בסך 500,000 ש"ח וכן לקצבאות והטבות מכאן ואילך.

עיגון זכויותיהם של שארי נפגעי פעולות איבה

התיקון מעגן את זכויותיהם של שארי נפגעי פעולות איבה וקובע כי גם במקרים בהן זכאיות המשפחות לקצבת פנסיה מכוח חוק שירות המדינה, לא תפגע זכאותם למלוא הזכויות מכוח חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה. התיקון משנה את הדין הקיים ולפיו מקום שמשפחת נפטר איבה, שחוק שירות המדינה חל עליו, בחרה לקבל פנסיה מכוח אותו חוק, היא נדרשה לוותר על רוב זכויותיה מכוח חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה ולהיוותר עם קצבה חלקית בשיעור 1/4 בלבד והטבות נלוות. על פי התיקון, במקרה בו בן/בת הזוג או היתומים זכאים לתגמולים לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תהא המשפחה זכאית למלוא התגמולים מכוח חוק נפ"א, וכן לקצבה מכוח שירות המדינה (ממנה ינוכה מחצית מסכום התגמולים או מחצית מסכום הקצבה, לפי הסכום הנמוך מבין השניים).

קבורה בכל בית עלמין בארץ לנפגעי פעולות איבה

התיקון קובע כי משפחתו של חלל איבה תהא רשאית לקבור את המנוח בכל בית עלמין בארץ, לרבות בבית עלמין סגור או חלקת קבר חריגה, וזאת ללא קשר למקום הפטירה או מקום המגורים של הנפטר.

עלות הוצאות הקבורה תשולם ע"י המוסד לביטוח לאומי ישירות אל חברת הקבורה וזאת בסך שלא יעלה על כפל התעריף הקבוע בתוספת הראשונה לחוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב) התשל"א – 1971.

תשלום דמי ביטוח

שיעורי דמי ביטוח

בשנת 2018 דמי הביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות לשכיר ולעצמאי נותרו כבשנת 2017.

שיעורי דמי הביטוח הנגבים ממעסיק ומעובד לפי ענפים (אחוזים מהשכר), 2018

שיעור מופחת	שיעור רגיל	
6.95	19.50	סך הכל
3.85	14.50	סך הכל לפי חוק הביטוח הלאומי
1.52	5.89	אזרח ותיק ושארים
0.05	0.33	סיעוד
0.37	2.28	נכות כללית
0.02	0.13	נפגעי תאונות
0.37	1.96	נפגעי עבודה
0.15	1.40	אמהות
1.32	2.08	ילדים
0.04	0.37	אבטלה
0.01	0.06	פשיטות רגל
3.10	5.00	דמי ביטוח בריאות

שיעורי דמי הביטוח הנגבים מעצמאי לפי ענפים (אחוזים מהשכר), 2018

שיעור מופחת	שיעור רגיל	
5.97	17.83	סך הכל
2.87	12.83	סך הכל לפי חוק הביטוח הלאומי
1.32	5.95	אזרח ותיק ושארים
0.05	0.21	סיעוד
0.47	2.12	נכות כללית
0.03	0.09	נפגעי תאונות
0.17	0.78	נפגעי עבודה
0.24	0.94	אמהות
0.59	2.74	ילדים
3.10	5.00	דמי ביטוח בריאות

שיעור השתתפות אוצר המדינה

בשנת 2018 שיעור השתתפות האוצר בגין גביית דמי ביטוח היה כמפורט: בחודשים ינואר-פברואר 50.94% והחל מחודש מרץ השיעור עלה ל 57.16%. השינוי בשיעור ההשתתפות חל בעקבות ההסכם עם הנכים ושינויים בקצבות הסיעוד והאזרח הוותיק.

ייעוץ לקשיש

שירות הייעוץ לקשיש הוקם בשנת 1972 כפרויקט של גמלאים מתנדבים המסייעים לקשישים אחרים. השירות החל עם מתנדבים מעטים בחמישה סניפים, ועם השנים התרחב מאוד, וכיום פועלים במסגרתו כאלף מתנדבים בכל הארץ.

מתנדבי השירות מקיימים קשר חברתי קבוע ותומך עם הקשישים ומסייעים להם למצות את זכויותיהם בביטוח הלאומי ובארגונים אחרים. העובדה שהמתנדב קשיש אף הוא מאפשרת לו להבין את תחושותיו של הקשיש הנועץ ואת בעיותיו הקשורות לזיקנה.

המתנדבים נדרשים לעבור קורס הכשרה של ארבעה חודשים, שבמהלכו הם לומדים על הצרכים המיוחדים של הקשישים ועל השינויים המתרחשים בגיל הזה, ומפתחים את המיומנויות הנדרשות לעבודה עם קשישים. את השירות מנהלים עובדים סוציאליים מומחים בגרונטולוגיה ובהתנדבות.

כל השירותים של שירות הייעוץ לקשיש ניתנים ללא תשלום.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2018.

קרנות הביטוח הלאומי

קרנות הביטוח הלאומי הן קרנות ממשלתיות המיועדות לצמצום פערים חברתיים וטיפול, העצמה ושיפור איכות החיים של אוכלוסיות במצבי סיכון. יחד עם שותפים במגזר הציבורי, השלישי והעסקי פועלות הקרנות לפיתוח, הרחבה וחיזוק של השירותים החברתיים בישראל.

הקרנות מסייעות במימון וליווי מקצועי של פרויקטים ותכניות חברתיות, פיתוח תורה מקצועית לתכניות חדשות וקידום שינויים בתחום מדיניות הרווחה בישראל. הביטוח הלאומי פועל באמצעות חמש קרנות: הקרן לפיתוח שירותים לנכים, קרן סיעוד, קרן ילדים ונוער בסיכון, קרן מפעלים מיוחדים וקרן מנוף.

נדבך מרכזי בפעילות הקרנות הוא בסיוע לארגונים ורשויות מקומיות להקמה ושדרוג של שירותים חברתיים. כמו כן, כגוף מרכזי באקו-סיסטם החברתי, הקרנות קשובות תמיד ליוזמות חדשניות בשדה, ומובילות ושותפות בתהליכי פיתוח חדשניים לרווחת אוכלוסיות במצבי סיכון.

הקרן לפיתוח שירותים לנכים

הקרן לפיתוח שירותים לנכים מסייעת לגופים ציבוריים לפתח שירותים לאנשים עם מוגבלות כדי לשלבם בחברה ובעבודה ולשפר את רווחתם. הקרן פועלת בתחומים האלה: החינוך המיוחד והגיל הרך; שיקום תעסוקה לנכים; דיור מוגן בקהילה; פעילויות פנאי וספורט; שיפור תנאים פיזיים במוסדות לנכים ורכישת ציוד לשיקום; וסיוע בהנגשה לנכים במבנים ציבוריים. הקרן גם מסייעת בשיפור איכות החיים והשירותים במוסדות. הקרן מסייעת בפיתוח שירותים המיועדים למגוון רחב

של אוכלוסיות עם מוגבלות, כגון: נפגעי נפש, אנשים עם מוגבלות שכלית, נפגעי ראש, עיוורים וליקויי ראייה, חרשים וכבדי שמיעה, אנשים ברצף האוטיסטי, אנשים עם מוגבלות מוטורית קשה, נפגעי מחלות, אנשים עם לקות למידה קשה וקשיי קשב וריכוז ועוד. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 220, והיא פועלת על פי תקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד בהתייעצות עם ועדת הנכות של מועצת המוסד.

קרן סיעוד

קרן סיעוד מסייעת לגופים בפיתוח שירותים עבור קשישים מוגבלים בקהילה ובמוסדות, על מנת לשפר את בריאתם ורווחתם של הקשישים בישראל ולצמצם תהליכי הידרדרות תפקודית. הסיוע ניתן לפיתוח תשתיות ולהצטיידות למסגרות בקהילה (כמו מרכזי יום ומועדוני מופת) ובמוסדות (בתי אבות ציבוריים ופרטיים), ולפיתוח מודלים חדשניים לתפעול מסגרות לקשישים מוגבלים בקהילה ובמוסדות ושירותים חדשניים. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 237.

הקרן למפעלים מיוחדים

הקרן למפעלים מיוחדים מסייעת לארגונים חברתיים ולרשויות מקומיות לפתח שירותים חברתיים בעלי מרכיב ניסיוני וחדשני עבור מגוון אוכלוסיות במצבי סיכון, ובהם: משפחות בעוני ובאבטלה, קשישים, אנשים עם צרכים מיוחדים, צעירים בסיכון ועוד. הקרן פועלת כ"קרן הון-סיכון חברתית" המעניקה ידע וניסיון מקצועי בפיתוח שירותי רווחה ובשיפור הביטחון הסוציאלי, ומשתתפת במימון התכנית וההערכה המחקרית. פעילות הקרן נעשית בשיתוף פעולה עם משרדי ממשלה, ארגונים ציבוריים וקרנות פילנתרופיות, והיא מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשנ"ה – 1995, סעיף 36, ובתקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד בהתייעצות עם וועדות מועצת המוסד.

קרן לילדים ונוער בסיכון

הקרן לילדים ובני נוער בסיכון פועלת החל משנת 2004, לקדם את הטיפול בילדים ובני נוער בסיכון שטרם מלאו להם 18 שנים הנמצאים בסיכון בשל הזנחה, התעללות, אלימות ופגיעה מינית, לרבות ילדים ובני נוער שעברו על החוק, משתמשים בסמים או חשופים לתנאי חיים מסכנים. הקרן פועלת להרחיב את אוכלוסיית היעד של הקרן לצעירים עד גיל 23. פעילותה של הקרן מכוונת לפיתוח והטמעת מודלים ותוכניות מערכתיות בהתאם לצרכים של אוכלוסיית היעד. לקרן שיתופי פעולה משמעותיים עם משרדי הרווחה, החינוך, הבריאות, הקליטה והכלכלה, כמו גם מיזמים משותפים עם קרנות פרטיות, ארגונים ציבוריים וארגונים עסקיים. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 74, והיא פועלת על פי תקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד בהתייעצות עם וועדות מועצת המוסד.

קרן מנוף למניעת תאונות בעבודה

קרן מנוף מיועדת למימון פעולות למניעת תאונות בעבודה ולעידוד תכניות להגברת הבטיחות והגהות – מימון מחקרים בתחום הבטיחות והגהות בעבודה ויישום מסקנותיהם במפעלים; פיתוח

ושיפור אמצעי בטיחות חדשניים; איתור סיכונים מקצועיים ומפגעים בטיחותיים במקומות עבודה; וסיוע ברכישת אמצעי בטיחות חדשניים, בפעולות הסברה והדרכה ובמבצעי הסברה ופרסום. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 149, והיא פועלת על פי התקנות הנלוות לחוק ועל פי התקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2018.

אמנות בינלאומיות

אמנה בינלאומית לביטחון סוציאלי היא הסכם שנחתם בין מדינת ישראל לבין מדינה אחרת, כדי לשמור על הזכויות הסוציאליות של מי שעברו ממדינה למדינה וכדי למנוע כפל תשלום דמי ביטוח מישראלים השוהים בחו"ל ועובדים שם.

המדינות שעמן חתמה ישראל על אמנות הן: בריטניה הולנד, צרפת, בלגיה, אוסטריה, גרמניה, שוודיה, שווייץ, דנמרק, פינלנד, אורוגוואי, צ'כיה, נורווגיה, בולגריה סלובקיה ורומניה. אמנה המסדירה מניעת כפל תשלום דמי ביטוח לאומי בלבד נחתמה עם קנדה.

האמנות חלות על תושבי ישראל ועל אזרחי המדינות הללו ובני משפחותיהם ובכל אמנה מפורטים ענפי הביטוח הכלולים בה. האמנות הרחבות כוללות את רוב ענפי הביטוח: זיקנה, שאירים, נכות, נפגעי עבודה, ילדים ואימהות.

לאחרונה, נכנסו לתוקף שתי אמנות חדשות לביטחון סוציאלי: עם בלגיה (יוני 2017) ועם הפדרציה הרוסית (אוקטובר 2017). במהלך שנת 2018, נקבעו נוהלי עבודה ביישום אמנות אלו.